

Obecně se předpokládá, že v době pohusitské, předbělohorské a ještě ve větší míře v době pobělohorské docházelo ke koncentraci šlechtického majetku a zanikání drobných statků. Majitelům těchto statečků patřila ale ještě na počátku 17. století většina pozemkového vlastnictví v Čechách, takže koncentrace zřejmě neprobíhala všude stejně rychle a navíc další statečky znovu vznikaly dělením majetku. Toto obecné konstatování nám ovšem příliš nepřibližuje dlouhodobou majetkovou situaci vlastníků těchto statků: docházelo k chudnutí či bohatnutí jednotlivých rodin drobné nižší šlechty? Jak velké byly šance jednotlivců z nejchudší rytířské šlechty na vzestup a zbohatnutí? Jednalo se v těchto případech o řídké výjimky a naprostou většinu členů drobné šlechty čekala neodvratná chudoba nebo se naopak životní úroveň většiny drobných rytířů neustále zvyšovala, byť i ne tak dramaticky jako u příslušníků vyšší šlechty?

Na první pohled se zdá, že pravděpodobnější bude první možnost: při větším množství synů v jedné rodině po rozpadu rodového nedílu buď došlo k rozdělení otcovského statku na menší díly a k zákonitému ztenčování se majetku všech příslušníků rodu či k odevzdání celého statku nejstaršímu synovi a k výraznému zchudnutí mladších synů. V obou případech se zdá logičtější postupné chudnutí jednotlivých rodin i celých drobných rytířských rodů, pokud se v nich objevil více než jeden dědic. Bohatnutí by přicházelo v úvahu pouze v případě nabytí majetku ve službách nějakého velmože, jestliže možnost úspěšného hospodaření na zděděném statku se zdála jako nereálná. 2 Jistou možností by mohlo být úspěšné úvěrové podnikání, ale mohli si ho příslušníci drobných rytířských rodů vůbec dovolit a pokud ano, stačilo by na více než pokrytí nejnужnějších životních nákladů?